

ASMENINĖ, PERSONALINĖ, PRIVAČIOJI? Dėl sąvokos *asmeninė biblioteka* apibrėžties

OLGA N. ILJINA

Российская национальная библиотека
ул. Садовая д. 18, 191069, Санкт-Петербург, Россия
El. paštas: o_ilina@mail.ru

Aktyvus domėjimasis asmeninės bibliotekos reiškiniu, būdingas šiuolaikinei Rusijos knygotyrai, neišvengiamai kelia būtinybę apibrėžti pačią sąvoką *asmeninė biblioteka*. Tenka iš karto sakyti, kad ši sąvoka iki šiol nėra vienareikšmiškai aiškinama, jos vartojimas nėra fiksuotas specialiuose terminų žodynuose bei rusiškoje bibliotekinėje įstatymų leidyboje. Kalbant apie asmeninę biblioteką, specialiojoje literatūroje vartojamas įvairių terminų kompleksas. Situaciją sunkina ir ta aplinkybė, kad aiškinti šį fenomeną bando įvairūs knygos mokslininkai ir specialistai: knygos istorikai, bibliofilai, bibliotekotyrininkai, skaitymo istorikai ir psichologai. J. A. Gorškovo pasakymas apie tai, kad šiuolaikinėje bibliotekininkystėje sąvoka *asmeninė biblioteka* yra savotiškas *fantomas ir vaiduoklis* [6, 334], teisingas ne tik bibliotekininkystei. Dažniausiai tyrinėtojai, susidurdami su šios srities terminija, asmeninės bibliotekos reiškinį tyrinėjo paviršutiniškai, neapimdami viso nuomonių ir požiūrių spektro. Ir tik N. A. Šavyrkinos disertacijoje ir monografijoje [33; 34] specialiai keliamas šios sampratos terminologinės analizės uždavinys. Tačiau N. A. Šavyrkinos bandymą sutvarkyti šios srities terminiją vargu ar tiktų pripažinti įtikinamu. Jos tyrinėjimai, kuriuose terminai *asmeninė knygų kolekcija*, *bibliofilinis rinkinys*, *namų biblioteka*, *asmeninė biblioteka*, *personalinė biblioteka* vartojami kaip sinonimai, demonstruojant jų nevienareikšmiškumą, greičiau darė šiuos terminus dar labiau neapibrėžtus.

Asmeninė biblioteka. Biblioteka?

Įvardijant rinkinį knygų (ar kitų dokumentų), priklausančių vienam žmogui ir jo naudojamų, dabar dažniausiai vartojamas terminas *asmeninė biblioteka*, o greta jo – ir kiti: *privatžioji biblioteka*, *memorialinė biblioteka*, *namų, šeimos biblioteka*. Palyginti neseniai į spe-

cialiąją literatūrą įėjo ir terminas *personalinė biblioteka*. Aišku, kiekviena iš čia vardinamų terminų sampratų tarpusavyje kažkuo skiriasi, o pasirinkimas vieno ar kito pavadinimo rodo tą minties atspalvį, kuris autoriui, vartojančiam terminą, konkrečiu atveju atrodo svarbiausias. Nepateikdama žodžių vartojimo pavyzdžių pažymiu, kad nagrinėjamai sampratai svarbi ne tik apibrėžtis (*asmeninė, privačioji* ir t. t.), bet ir pati apibrėžiamoji *biblioteka*. Įsidėmėtina, pavyzdžiui, kad V. I. Terešinas, kreipdamasis į šią problemą, klausia straipsnio antrašte „Asmeninė biblioteka. Biblioteka?“ [27]. Specialiojoje literatūroje parodyta (N. A. Šavyrkina, J. N. Stoliarovas ir kt.) [33–34; 25–26], kad sovietinėje bibliotekininkystėje bibliotekos sampratą lėmė ne esamas organizuotas knygų fondas, o visuomeninis naudojimas knygomis. Jau trečiajame XX a. dešimtmetyje asmeninės bibliotekos nustojo būti vadinamos bibliotekomis. Tai buvo įtvirtinta vadovėliuose ir informaciniuose leidiniuose. Iš sovietinių bibliotekininkystės vadovėlių terminas *asmeninė biblioteka* išnyko, vietoje jo buvo vartojamas *privatus knygų rinkinys*: kartu oficialioji bibliotekininkystė asmeninės bibliotekos nepripažino biblioteka. Buvo teigiama, kad privati knygų kolekcija, aptarnaujanti tik jos savininką, kad ir kokia didelė ji būtų, negali būti vadinama biblioteka. Oficialiajai komunistinei ideologijai asmeninės bibliotekos kėlė aiškų pavojų: jų poveikis piliečių galvosenei buvo praktiškai nesukontroliuojamas. J. N. Stoliarovas teigia, kad *pagrindinė priežastis, dėl ko sovietinė bibliotekininkystė nepripažino asmeninių bibliotekų, buvo ta, kad nebuvo galimybės iš šalies brautis į jų veikimą, kad asmeninėse bibliotekose negalėta buvo vadovauti skaitymui* [26, 69]. Tik 1990 metais sovietinėje specialiojoje spaudoje asmeninės bibliotekos pirmą kartą R. S. Motulskio buvo pavadintos savarankišku bibliotekų tipu [19]. Tačiau šiai pažiūrai pritarė toli gražu ne visi bibliotekotyrininkai. Pavyzdžiui, M. I. Akilina, aiškindama prigimtinę bibliotekos esmę, rašo: *asmeninė biblioteka tampa biblioteka socialinės institucijos prasme tik tuo atveju, kai iš jos išduodamos knygos kitam asmeniui, nesančiam dokumento savininku* [1, 132].

Jau pasovietiniu laikotarpiu (1994) priimtas Federalinis „Bibliotekų įstatymas“ [30] taip pat nepateikia šios sąvokos. Asmeninės bibliotekos reiškinys ignoruojamas ir tarpvalstybiniame standarte (GOST 7.0–99). Šiuo standartu biblioteka apibrėžiama kaip *informacijos, kultūros, švietimo įstaiga, turinti organizuotą fondą dokumentų ir pateikianti juos abonentams laikinam naudojimuisi, taip pat įgyvendinanti kitas bibliotekines paslaugas* [7, 15], skirtingai nuo UNESCO standarto, pagal kurį *biblioteka apibrėžiama kaip bet kuris sutvarkytas knygų, periodinių leidinių arba kitos grafinės ir garso regimosios medžiagos rinkinys*. Nė žodžio apie asmenines bibliotekas nėra ir bibliotekos koncepcijoje šiuolaikinėje Rusijos bibliotekininkystėje. Šiame tyrinėjime biblioteka suprantama kaip *vientisa*

sistema, jungianti tris pagrindinius elementus: 1) informacija publikacijų pavidalu; 2) skaitytojas; 3) bibliotekininkas [16, 167]. Asmeninei bibliotekai trečiasis elementas nėra privalomas, ir šitai gana patikimai parodyta N. A. Šavyrkinos tyrinėjime: *bibliotekininkas nėra būtinas nagrinėjamos sistemos elementas, nes jo veikimas ribojamas valdymo techninių funkcijų, kurias, esant nedideliam fondui, gali atlikti bibliotekos savininkas* [33, 11]. Ir nors ši taisyklė atrodo savaime suprantama, pirmą kartą aiškiai ji buvo suformuluota būtent minėtame tyrinėjime. Viena iš naujausių bibliotekos apibrėžčių skirtina R. S. Motulskiui: *Biblioteka – integratyvi socialinė institucija, vykdanči rinkimą, saugojimą ir sklaidimą socialiai reikšmingų dokumentų informacinio poreikio formavimo ir tenkinimo tikslais erdvės ir laiko kontinuume* [20, 217]. Pagal šią apibrėžtį asmeniniai knygų rinkiniai gali būti vadinami bibliotekomis.

Dėl aktyvaus įvairių asmeninės bibliotekos aspektų raiškos aiškinimo pastarajame dešimtmetyje legalizuotas *asmeninės bibliotekos* terminas specialiųjų bibliotekininkystės tyrinėjimų ir mokomosios literatūros puslapiuose. Dienos šviesą išvydo darbai, kuriuose keliamas asmeninių bibliotekų įtraukimo į bibliotekininkystės objektą būtinumo klausimas [18; 20; 25; 28]. Bet terminologinis neapibrėžtumas neprapuolė. Greta termino *biblioteka* specialiojoje literatūroje, kaip ir anksčiau, plačiai vartojami *kolekci- ja ir rinkinys*.

Jei prisimintume pradinę žodžio *biblioteka* reikšmę, tai akivaizdžiai pamatytume, kad biblioteka, kaip knygų namai, organiškai atspindi esmę tokio reiškinių kaip sujungimas (gyvenimas) kokios nors knygų visumos, kad ir kam ši visuma priklausytų – vienam žmogui ar visai visuomenei. Bibliotekos pradinė funkcija yra dokumentų (rankraštinių ir spausdintų) rinkimas ir saugojimas, tai yra fondo sudarymas. Istoriškai būtent knygos, konkrečių žmonių surinktos ir sujungtos, yra visuomeninių bibliotekų susikūrimo pirm-takas: asmeninė biblioteka – tai pirminė biblioteka. Tai liudija ir įvairūs šaltiniai, ir visuomenės bei žmogaus raidos logika.

Vadinasi, knygos, priklausančios konkrečiam žmogui, jo saugomos ir naudojamos, visiškai pagrįstai vadinamos biblioteka.

Asmeninė biblioteka. Rinkinys?

Kaip koreliuoja sąvokos *biblioteka* ir *knygų rinkinys*? Rusijos bibliotekininkystės terminų žodynuose terminas *knygų rinkinys* neįrašytas. Dėmesį atkreipia E. V. Komisarovos bandymas knygų rinkinį apibrėžti taip: *knygų rinkinys – pagal sistemą sudarančius dokumentinės informacijos požymius išskirta dokumentų visuma, pagrindinis masyvo struktūros ele-*

mentas [15, 18]. Šią apibrėžtį autorė vartojo tam tikrų struktūrinių istorinio-kultūrinio masyvo sudėties elementų, konkrečiai – Mokslų akademijos bibliotekos Slavų fondo charakteristikai. Tokia šios sąvokos traktuotė visiškai pagrįsta, tačiau tik knygų rinkiniams, įeinantiems į visuomeninių bibliotekų fondų sudėtį. E. V. Komisarovos nuomone, *knygų rinkinio* išskyrimo pagrindas yra sistema sudarantys požymiai – ir formalūs, ir turinio (kalba, dokumentų rūšis, leidimo vieta, fondo sudarytojai, tema, laikotarpis ir t. t.). Savo ruožtu asmeninis knygų rinkinys taip pat gali būti traktuojamas kaip dokumentų visuma, suformuota pagal sistemą sudarančius požymius, kuriuos lemia bibliotekos steigimo motyvai. Vokiškuose bibliotekininkystės terminologinių žinytų straipsniuose *Privatbibliothek* dažniausiai pateikiama nuoroda į terminą *Büchersammlung* [35; 37; 38]. Juose termino *knygų rinkinys* traktuotė turi bibliofilinį atspalvį. Pabrėžiama, kad knygų rinkinio formavimui svarbiausią reikšmę turi ne knygų turinys, o kiti jų požymiai (retumas, apipavidalinimas, išleidimo data ir t. t.). Knygų rinkiniais, skirtingai nuo asmeninių bibliotekų, vokiškoje tradicijoje įprasta vadinti būtent bibliofiliškąsias bibliotekas. Atkreipsime dėmesį, kad vokiečių kalboje žodžiai *rinkinys* ir *kolekcija* vartojami kaip sinonimai.

Paraidžiui *rinkinys* – visuma to, kas surinkta, o šitai neprieštarauja bibliotekos esmei, nes ji taip pat surenkama ir sudedama. Gana dažnai terminai *asmeninė biblioteka* ir *asmeninis knygų rinkinys* vartojami kaip sinonimai. Betgi akivaizdu, kad *rinkiniu* galima vadinti ir visumą surinktų bet kurių kitų daiktų. Jeigu steigiant biblioteką pagrindinis yra surinkimo motyvas, tai yra surinkimas – tikslas, tai tokia asmeninė biblioteka pagrįstai gali būti vadinama rinkiniu. Rinkiniu suprantamas vientisas kompleksas, jungiantis knygų fondą, suformuotą remiantis kokiais nors požymiais (tema, žanras, leidinio rūšis, chronologinis periodas ir t. t.), ir pridėtas prie jo rankraščių, vaizdinių dokumentų, kitos medžiagos kolekcijos. Monobibliofiliškieji rinkiniai, pavyzdžiui, greta knygų apima ir kitą medžiagą – rankraščius, piešinius, graviūras, fotografijas, ekslibrisus, laikraščių ir žurnalų iškarpa rinkinio tema – tai, kas yra susiję su knyga. Neatsitiktinai, pavyzdžiui, žinomo bibliofilo rinkinio katalogas pavadintas *Knygos ir rankraščiai M. S. Lesmano rinkinyje*, o ne bibliotekoje. Galima taip pat sakyti, kad patys bibliofilai linkę savo bibliotekas vadinti būtent rinkiniais.

Asmeninė biblioteka. Kolekcija?

Bet ar yra pagrindo asmeninę biblioteką vadinti kolekcija? Kas plačiau – rinkinys ar kolekcija? Kokia asmeninė biblioteka gali vadintis kolekcija, o kokia ne?

Egzistuoja įvairios termino *kolekcija* apibrėžtys. *Didžiajame enciklopediniame žodyne* ši samprata apibrėžiama kaip *susistemintas rinkinys vienuarūšių daiktų, atitinkančių mokslinį, meninį, literatūrinį ir pan. interesą* [13, 549]. Kolekcijos apibrėžimas šakiniuose ir aiškinamuosiuose žodynuose atkreipia dėmesį ir į kolekcijos požymius: *Susistemintas rinkinys objektų, vienijamų vieno ar keleto požymių bendrumo ir teikiantis mokslinį, pažintinį ar meninį interesą* [10, 278]; *Rinkinys, teikiantis meninį arba mokslinį interesą ir sujungtas rinkėjo-kolekcininko asmeninės vizijos* [14, 221]; *Susistemintas kokių nors daiktų rinkinys* [21, 289]; *Surinkti draugėn vienuarūšiai ir kuo nors reikšmingi daiktai, dalykai* [8, 348]. Pateiktuose apibrėžimuose fiksuojami šie pagrindiniai kolekcijos požymiai: aktyvus jos kūrėjo vaidmuo, integrali vertė, vientisumas, sistemingumas, joje pateikiamų daiktų vienuarūšiškumas. Be to, kolekcijos sudarymas nesiriboja jos surinkimu, bet suprantamas ir kaip jos funkcionavimas.

Terminas *kolekcija* ir jo dariniai, taikomi bibliotekų praktikoje, neįgavo vienareikšmiško aiškinimo. Bandymai rasti kolekcijos apibrėžimą rusų bibliotekininkystės terminų žodynuose ir valstybiniuose standartuose buvo nesėkmingi. Vienintelis dokumentas, kuriame, taikant bibliotekoms, galima rasti knygos paminklų-kolekcijų apibrėžimą, yra „Rusijos Federacijos knygos paminklų nuostatų“ projektas, kuriame tarp knygos paminklų rūšių išskiriama *knygos paminklai-kolekcijos: knygos paminklai-kolekcijos yra organizuoti rinkiniai knygos paminklų ir / arba knygų, kurie išskaidyti gali būti ir mažaverčiai, bet sujungti įgauna visas istorinio-kultūrinio objekto savybes*. Pagal nuostatus į šios knygos paminklų rūšies sudėtį įeina *asmeniniai rinkiniai (asmeninės bibliotekos), kaip antai: žymių valstybinių arba visuomeninių veikėjų bei mokslo ir kultūros veikėjų suformuotos kolekcijos, atspindinčios jų bendruosius kultūrinius arba profesinius interesus, ryšius ir dalykinius kontaktus, atskleidžiančios jų kūrybinės minties laboratoriją, taip pat žymios bibliofilinės kolekcijos nepaisant socialinio jų surinkėjų statuso* [23]. Visiškai teisingai išskyrę pagrindinę kolekcijos savybę, būtent jos vientisumą, „Projekto“ autoriai kolekcijomis vadina ir asmenines bibliotekas, kurios visiškai tokios nėra, tai yra tokias bibliotekas, kurių dauguma sudaryta ne kolekcionavimo tikslais, o būtent – bibliotekos žymių valstybės ir visuomenės, mokslo ir kultūros veikėjų.

Užsieniniuose informaciniuose leidiniuose pateikta keletas šio termino aiškinimų, į kuriuos atsižvelgiama ypač jį taikant įvairiuose bibliotekinės veiklos srityse. Antai viena iš žodžio *kolekcija* (angl. *collection*) reikšmių atidengiama šiuo pavidalu: *visuma knygų ir kitų saugojimo vienetų, sujungtų vienos temos, arba vienuarūšių daiktų, surinktų vieno asmens arba organizacijos* [36, 162]. Pravartu pasakyti, kad žodis *collection* į rusų kalbą gali būti verčiamas ne tik kaip *kolekcija*, bet ir kaip *fondas*. Šia prasme jis vartojamas, pavyz-

džiui, apibrėžiant sąvoką *bibliotekinis fondas* (angl. *library collection*). Specialioji bibliotekinė kolekcija *special collection* apibrėžiama taip: *Universaliojoje bibliotekoje saugomas rinkinys knygų, turinčių sąsają su vietovės istorija, žymiais žmonėmis arba įgytų kokių nors atskiru motyvu* [36, 686]. Tokia plati specialios knygų kolekcijos samprata sudaro galimybę formuoti kolekcijas pagal bet kurį iš išvardytų požymių, o kartu prie specialiųjų kolekcijų skirti ir įžymių žmonių asmeninius knygų rinkinius.

Knygų kolekcijos apibrėžtis pateikta ir jau minėtame E. V. Komisarovos darbe: *Knygų kolekcija – visuma dokumentų, išskirtų iš masyvo pagal įgautus kiekvieno jų egzistavimo procese požymius, liudijančius dokumentais pasinaudojančių asmenų siekinį veikti jų turinį arba vietą socialinėje erdviėje* [15, 18]. Šis apibrėžimas išskiria kolekciją, įeinančią ir į visuomeninės bibliotekos fondo sudėtį.

Straipsnio „Kolekcija kaip bibliotekų pasaulio fenomenas“ autoriai bibliotekos kolekciją apibrėžia kaip *vientisą dokumentų rinkinį, sistemintą pagal kokį nors (rūšinį, teminį, knygotybinį ir t. t.) požymį jo kūrėjo nuožiūra ir turintį mokslinę, istorinę arba meninę vertę* [22, 108]. Iš esmės jų kolekcijos samprata artima specialiosios kolekcijos apibrėžčiai anglakalbiuose bibliotekinių terminų žodynuose.

Į bibliotekoms taikomos sampratos *kolekcija* nevienareikšmiškumą atkreipia dėmesį V. V. Kačalina, bandydama nustatyti specialiosios bibliotekų kolekcijos pagrindinius požymius [11]. Tyrėja išryškino termino *kolekcija* traktavimo rusiškuose ir užsieniniuose informaciniuose leidiniuose skirtumus: ... *pagal mūsų šaltinius įžvelgiama kolekcijos trijų charakteristikų vienuma: būtinas sisteminimas; dalykų vienaarūšiškumas; mokslinė, meninė, literatūrinė ar kita panaši vertė. Pagal užsienio šaltinius sujungti į kolekciją pakanka vieno iš požymių: temos vienodumas; dalykų vienaarūšiškumas; vienas surinkėjas (valdytojas) – fizinis asmuo arba organizacija* [11, 62–63]. Įsidėmėtina, kad „Projekto“ ir minėtų straipsnių autoriai bando apibrėžti knygų kolekciją kaip visuomeninių, valstybinių saugyklų fondų sudedamąją dalį. Tuo, mano požiūriu, paaiškinama, kodėl jie ignoroja skirtumus tarp iš esmės asmeninės knygų kolekcijos ir, pavyzdžiui, asmeninės darbo bibliotekos. Jų nuomone, bet koks vientisas knygų rinkinys gali būti vadinamas bibliotekine kolekcija, nepaisant to, ar ši biblioteka buvo komplektuojama kaip kolekcija ar ne. Tokia pažiūra visiškai pagrįsta, bet ji neartina mūsų prie įvairių tipų asmeninių bibliotekų esmės supratimo: asmeninė knygų kolekcija ir bibliotekinė kolekcija – skirtingos sampratos.

Nagrinėjant asmeninės knygų kolekcijos fenomeną, dėmesys atkreiptinas į pažiūrą, kad *ne kiekvienas kolekcininkas tikslios terminologijos požiūriu nusipelno šio vardo, ir kaip tik nenusipelno patys garbieji kolekcininkai – bibliofilai ir meno veikalų rinkėjai* [12, 11]. Šią

kolekcijos sampratą tikslinga susieti su sąvokos *kolekcija* pagrindimu, pateiktu Ž. Bodrijaro darbuose. Jis kolekcijas priskyrė marginalinėms sistemoms ir pažymėjo, kad bet kuriam daiktui (kartu ir knygai) būdingos dvi funkcijos: viena – būti panaudojamam, kita – būti turimam [5, 72]. *Kolekcija gali mums būti turėjimo modelis*, – tvirtino jis [5, 73]. Kolekcijai būdinga visų pirma serijinė motyvacija: kiekvienas atskiras daiktas gali būti niekam nereikalingas, o kolekcija – reikalinga. Jeigu į kolekciją žvelgtume kaip į seriją vienaarūšių, bet skirtingų daiktų, renkamų ne dėl jų naudingumo, ne dėl meniškumo, turinio ar materialinės vertės, o tiesiog šiaip sau, pasitenkinimo tikslais, tai asmeninę biblioteką vargu ar galima vadinti kolekcija tiesiogine prasme. Knygos, įeinančios į asmeninės bibliotekos sudėtį, ir pačios turi savo vertę. Tiesa, būna ir knygų rinkimo nukrypimų, kai kolekcionavimo dalyku tampa vienaarūšiai daiktai (knygos), turintys tam tikrą prasmę tik kolekcijoje: įvairūs, pavyzdžiui, defektiniai arba kurioziški leidinių egzemplioriai. Šiuo atveju akivaizdi rinkėjo serijinė motyvacija, o jo knygų rinkinys visiškai pagrįstai gali būti vadinamas asmenine knygų kolekcija.

Vadinasi, dauguma sąvokos *kolekcija* apibrėžčių orientuota į knygų kolekcijų visuomeninių knygų saugyklų struktūroje, o ne į asmeninės knygų kolekcijos fenomeno įprasminimą. Asmeninė knygų kolekcija jos kūrėjo iš pradžių formuojama pagal asmeninius interesus, vertybes ir tikslines nuostatas ir įgauna nepakartojamų bruožų. Bibliotekinė kolekcija gali būti sudaryta iš keleto asmeninių kolekcijų, o sprendimas ją sudaryti (arba išsaugoti) priimamas remiantis visuomeniniais interesais, reikšmingais tam tikru istorijos laikotarpiu. Aišku, asmeninės knygų kolekcijos perkėlimas į valstybinę knygų saugyklą, dargi išsaugant kolekcijos statusą, iš esmės keičia funkcijas.

Asmeninė, privačioji, personalinė...

Nors Rusijos bibliotekinėje įstatymų leidyboje asmeninė biblioteka nepripažįstama kaip biblioteka, specialiuosiuose informaciniuose leidiniuose terminas *asmeninė biblioteka* pasitaiko, todėl ir neatspindėti šio istorinio-kultūrinio reiškinių būtų tiesiog neleistina. Taip enciklopedinio žodyno *Knygotyra* straipsnyje „Privačios bibliotekos“ (savarankiško straipsnio „Asmeninė biblioteka“ jame nėra) jos įvardijamos kaip rinkiniai knygų ir kitų spaudinių, sudarantys asmeninę nuosavybę: terminai *privačios bibliotekos* ir *asmeninės bibliotekos* šiame straipsnyje vartojami kaip sinonimai [32, 558]. Vėlesnių metų enciklopedijoje *Knyga* asmeninė biblioteka taip pat įvardijama kaip spaudos gaminių rinkinys, tačiau, ne taip, kaip pirmiau pateiktojo, šio leidinio straipsnyje asmeninė biblioteka pagal kilmę skirstoma į asmeninę ir šeimos [3, 84]. Šiuolaikiniuose terminų

žodynuose (1995 ir 1997 metų) asmeninė biblioteka įvardijama taip: *Asmeninė biblioteka – biblioteka, priklausanti vienam asmeniui arba vienai šeimai ir tenkinanti pirmučiausiai individualius, vienatinius bibliotekinius poreikius* [29, 97]; *Biblioteka, priklausanti vienam asmeniui arba šeimai (šeimos, namų)* [4, 63]. Žinyne *Namų biblioteka*, jau sprendžiant iš pavadinimo, bet kurios asmeninės bibliotekos vadinamos *namų bibliotekomis* [9]. Iš pateiktų apibrėžimų matyti, kad taikant juos bibliotekai, priklausančiai kuriam nors asmeniui, tos apibrėžtys esti įvairios: asmeninė, privačioji, šeimos, namų. Nesunku įžvelgti, kad *asmeninės bibliotekos* apibrėžtis kaip *šeimos* ar *namų biblioteka* aiškiai prieštarauja pačiai asmeninės bibliotekos esmei. Pirmuoju atveju negalima nekreipti dėmesio į tai, kad šeimos narių interesai ir poreikiai gali būti patys skirtingiausi, todėl veikia tenka kalbėti apie skirtingas asmenines šeimos narių bibliotekas ir apibrėžtai bendrą knygų fondo dalį, būtiną ir atitinkančią jų visų interesus. Namų bibliotekos bendrosios dalies sudėtis skirtingais istoriniais laikotarpiais skirtinguose socialiniuose sluoksniuose ir regionuose turi savo ypatumų. Religinuose šeimose, pavyzdžiui, bendrąją dalį sudaro privalomas rinkinys religinės paskirties knygų: tradiciškai į šeimos bibliotekų sudėtį įeidavo knygos apie auklėjimą, vaikų klasikinės literatūros knygos, įvairūs praktinių patarimų, kulinarinių receptų ir pan. leidiniai.

Dėmesio verta J. N. Stolarovo pateikiama asmeninės ir šeimos bibliotekos apibrėžtis. Jis siūlo kilminę-rūšinę bibliotekų klasifikaciją, kurios asmeninių bibliotekų grupėje išskiriamos asmeninės-visuomeninės ir personalinės bibliotekos, pirmajai grupei savo ruožtu skiriant šeimos bibliotekas [26, 72]. Tačiau griežtų apibrėžčių J. N. Stolarovas neformuluoja, ribojasi tik vienu ar kitų bibliotekų pavyzdžiais. Jo klasifikacijoje iš esmės svarbus tik šeimos ir personalinių bibliotekų skirtumų akcentavimas.

Vieną iš itin lakoniškų asmeninės bibliotekos apibrėžčių pateikia R. S. Motulskis: *Asmeninė biblioteka – biblioteka, skirta vieno individo informaciniais poreikiams tenkinti* [20, 217]. Su šia apibrėžtimi galima sutikti, betgi su išlyga: asmeninė biblioteka gali tenkinti ne tik informacinius, bet ir kitus individo poreikius, pavyzdžiui, poreikį turėti biblioteką.

Kaip jau buvo parodyta, gana dažnai *asmeninės bibliotekos* reikšme vartojamas terminas *namų biblioteka*. Betgi namų biblioteka gali būti ir ne asmeninė, o visuomeninė, jeigu ja naudojasi daugiau ar mažiau platus skaitytojų būrys. N. A. Šavyrkina šią sąvoką apibrėžia taip: *Namų biblioteka (asmeninė knygų kolekcija) gali vadintis rankraščių ir leidinių, jungiamų tam tikra prasmės vienuma, sankaupa, priklausanti vienam žmogui arba žmonių grupei, turinti kultūrinę, istorinę, mokslinę, bibliofilinę vertę, veiklos interesą arba moralinę reikšmę vienam žmogui, tam tikram žmonių sluoksniui arba visai visuomenei* [34, 129].

Atkreipdama dėmesį į asmeninį-visuomeninį namų bibliotekos pobūdį, tyrėja vis dėlto namų biblioteką vadina asmenine knygų kolekcija. Ir vėl akivaizdu, kad sąvokos painiojamos: juk visiškai aišku, kad toli gražu ne bet kokia namų biblioteka yra asmeninė kolekcija. Jeigu vartojamas būdvardis *asmeninė*, tai pabrėžiamas bibliotekos individualumas, nepakartojamumas, priklausomumas būtent tam atskiram asmeniui, o sąvoka *namų* visų pirma apibrėžia bibliotekos buvimo vietą. Argi negali būti asmeninė biblioteka, pavyzdžiui, jos savininko darbo ar tarnybos kabinete, vasarnamyje (tai jau ne visai namas), vienuolyno celėje ir t. t.? Pastaraisiais metais pastebimas dėmesys tokioms asmeninėms bibliotekoms kaip sodybų, vasarnamių, kabinetų, rūmų, celių. Tai rodo, kad asmeninių bibliotekų grupės, išsiskiriančios pagal kilmę ir jų išsidėstymą, turi ypatingų bruožų, vertų specialiai tyrinėti.

GANĖTINAI AIŠKUS *asmeninė* ir *privačioji* apibrėžties santykio klausimas. Šį skirtumą lemia skirtumas tarp privatinės ir asmeninės nuosavybės. *Privačioji biblioteka – biblioteka, įsteigta savo lėšomis atskiro fizinio asmens*, – taip ji apibrėžiama terminų žodyne *Bibliotekininkystė* [4, 134]. Šioje apibrėžtyje visų pirma pabrėžiamas juridinis, teisinis privačios bibliotekos statusas. Nors ikirevoliuciniais laikais terminas *asmeninė biblioteka* buvo žinomas, jis pradėtas plačiai vartoti jau sovietiniu laikotarpiu, jo oficialią vartoseną fiksovo O. E. Volceburgas, atsiradus būtinumui atskirti privačias bibliotekas, skirtas naudotis už tam tikrą mokestį, ir asmenines bibliotekas, kuriamas asmeniniams tikslams. Galima daryti prielaidą, kad viena iš termino *asmeninė biblioteka* paplitimo sovietiniu laikotarpiu priežasčių buvo privatinės nuosavybės panaikinimas: apibrėžtis *privati* kokios nors nuosavybės atžvilgiu įgaudavo tam tikrą ideologinį atspalvį. Bet tai kaip tik tas retas atvejis, kai nauja apibrėžtis pasirodė ne mažiau tinkama kaip ir sena, apibūdinanti esminius šio istorinio-kultūrinio reiškinių bruožus.

Tačiau kartu su terminu *asmeninė biblioteka* buvo ir tebėra vartojamas terminas *privačioji biblioteka*. Kurgi jo gyvybingumo priežastis? Pirma, tam tikra tradicija, einanti nuo U. G. Ivasko įžymiojo veikalo *Privačios bibliotekos Rusijoje*, antra, įtaka praktinio šio žodžių junginio vartojimo už Rusijos ribų, kur asmeninę biblioteką dažniausiai vadina privačiąja (privatine). Ir tai, tarp kita ko, visai suprantama, turint galvoje skirtingos nuo TSRS ekonominės ir teisinės užsienio šalių raidos ypatumus. Įvairių sampratų jungimo diapazonas asmeninę biblioteką įvardijant knygotyros literatūroje nepaprastai platus. Pavyzdžiui, įdomiame ir turiningame N. A. Besonovos tyrinėjime pamatinė yra sąvoka *privačioji knygų kolekcija: prioritetas teikiamas sąvokai „privačioji knygų kolekcija“ [...]. Privačioji knygų kolekcija traktuojama kaip savininko (arba savininkų) interesų lemiama dokumentų (knygų ir rankraščių), parinktų pagal rinkėjų motyvacijas, sandauga* [2, 4]. Be to, autorė

įtraukia į apyvertą dar vieną sąvoką – *savininkiškos kolekcijos*, nors minėtame darbe kalbama apie asmenines ir šeimų bibliotekas, iš kurių toli gražu ne visos buvo kolekcijos.

Greta apibrėžčių *asmeninė biblioteka* ir *privatoji biblioteka* ne taip seniai atsirado dar viena – *personalinė biblioteka*. Šio termino autorystė tenka J. N. Stoliarovui. Tyrėjas jį vartojo iš asmeninių bibliotekų grupės išskirdamas šeimos ir personalines bibliotekas [26, 72]. Toliau jis personalines bibliotekas įtraukė į personalinius dokumentinius išteklius [25]. Po J. N. Stoliarovo terminą *personalinė biblioteka* vartojo N. A. Šavyrkina: *Į asmeninę biblioteką tikslinga žvelgti kaip į personalinės bibliotekos ir namų bibliotekos junginį* [33, 30–31], o personalinė biblioteka, jos nuomone, *tai visos perskaitytos knygos*. Nesuprantama, kam prireikė personaline biblioteka vadinti visas perskaitytas knygas: juk egzistuoja sąvoka *skaitymo aprėptis* (rus. *круг чтения*), kuris suprantamas kaip *spaudinių visuma, atskleidžianti skaitytojo arba skaitytojų grupės skaitymo kryptį, sudėtį, struktūrą* [33, 31]. Sekdami N. A. Šavyrkinos apibrėžtimi, mes būsime priversti į asmeninės bibliotekos sudėtį įtraukti ir visus mokyklinius bei aukštųjų mokyklų vadovėlius, ir knygas, skolintas iš visuomeninių bibliotekų, draugų ir pažįstamų, taip pat ir tas namų bibliotekos knygas, kurios niekada nebuvo atverstos, nes joms visai nesidomėta. Toks asmeninės, personalinės ir namų bibliotekos supratimas juo labiau keistas dėl to, kad pagrindinis N. A. Šavyrkinos tyrinėjimo objektas yra būtent asmeninė biblioteka. Autorė pareiškia, kad *pagrindinis asmeninės bibliotekos tikslas – sudaryti jos savininkui galimybę įgyti skaitymo įgūdžių ir panaudoti juos priartėti prie kultūros vertybių žinojimų fondo (bibliofiliniai rinkiniai, kolekcijos) rašytinės kūrybos (susistemintos žinios) forma* [33, 31]. Pažymėkime, kad skaitymo įgūdžių žmogus paprastai įgyja mokykloje. O kaip su tomis asmeninėmis bibliotekomis, kurios nėra bibliofiliniai rinkiniai, kurių savininkai ne priartėja prie kultūros vertybių rašytinės kūrybos forma, o paprasčiausiai skaito knygas? Nebūtina toliau vardyti įvairių terminų vartojimo minimame darbe pavyzdžių, pakanka konstatuoti šio tyrimo terminologinį neapibrėžtumą.

Principinės svarbos dalykas – nustatyti skirtumą tarp apibrėžčių *asmeninis* ir *personalinis*. Tuo tikslu pabandydysime trumpai aptarti jų kilmės, reikšmės ir naudojimo ypatybes. Egzistuoja įvairios sampratos *asmenybė* reikšmės: *asmenybė – tai žmogus kaip kokių nors savybių turėtojas* [21, 338]; *fizionomija, veidas, išvaizda, dvasinių kokybių išraiška veide* ir *asmenybė – veidas – savarankiška* [8, 667]. Šio žodžio etimologija kildinama iš žodžių *veidas, pavidalas* (Dievo paveikslas). J. S. Stepanovas žodyne *Rusų kultūros konstantos* pabrėžia: *sudėtingoje koncepto „asmenybė“ istorijoje vis dėlto pakankamai aiškios dvi linijos: a) socializacija, tarsi tai – kristalizacija, asmenybės suvokimas vis labiau tikslios socialinės ir teisinės grupės, kolektyvo, kuriame išsiskiria asmenybė, nuoseklios apibrėžties*

keliu; b) išskirtosios asmenybės individualizacija, jos suvokimas kaip nepakartojamos esybės, gebančios „žymėti“, išoriškai reikšti savo nepakartojamumą [24, 705–706]. Žodžio *asmenybė* šiuolaikinė reikšmė formavosi jau caro Petro epochoje, kai asmenybė suvokta kaip išsiskirianti iš masės, tampanti pastebima, kaip vaizdžiai yra pasakęs K. S. Aksakovas, – *individualus veidas tamsoje*.

Žodžiai *asmenybė* ir *persona* rusų kalboje dažnai vartojami kaip sinonimai. Sąvoką *asmenybė* labiausiai atitinka romėniškas žodis *persona*, kylantis iš etruskų teatro kaukės pavadinimo. Iš šio žodžio (*persona*) rusų kalboje kilo dvi žodžių eilės: kaip vertinys *osoba*; kaip skolinys – *persona, parsona, porsuna*, tai yra *osoba*, reikšme *veidas* ir *portretas*. Bet pagrindiniu terminu nuo „Russkaja Pravda“ laikų iki XVII a. pabaigos liko *asmo* (лицо, лице). Būdvardis *asmeninis* (личный) sudarytas ne iš rusiškojo *лицо* (лице), o iš bažnytinės slavų kalbos žodžio *lik* (ликъ). Žmogaus esybės individualizacija, jo nepakartojamumo suvokimas atsispindėjo rusiško žodžio *asmenybė* vartosenoje.

Dabartinėse asmenybės teorijose samprata *persona* siejama su žmogaus socialiniu vaidmeniu visuomenėje. Gyvendamas žmogus mokosi elgtis pagal socialinius poreikius. *Persona* ne visada reiškiasi kaip asmenybės charakterio dalis, tačiau yra stipriai susieta su juo ir veikia kaip savotiška vidinio *aš* gynyba. *Persona* – tai mūsų viešas veidas, tai yra tai, kaip mes save išreiškiame santykiuose su kitais žmonėmis, šiuo žodžiu įvardijama daugybė vaidmenų, kuriuos mes atliekame pagal socialinius poreikius. *Persona* pravarti siekiant daryti įspūdį kitiems arba slėpti savo tikrąją esmę. Tai yra *persona* – tai viešoji asmenybė, tos žmogaus savybės, kurias jis atskleidžia pasauliui, o asmenybė, priešingai, yra „paslėpta“ už specialaus fasado [31].

Būdvardžio *personalinis* vartosena rusų kalboje rodo, kad jis dažniausiai atspindi būtent visuomenės arba vienos ar kitos socialinės grupės santykį su viešuoju, išoriniu žmogaus vaidmeniu. Prisiminkime, pavyzdžiui, tokius tvirtus žodžių derinius kaip *personalinė pensija, personalinė mašina, personalinė byla* ir t. t. Visi jie, kad ir kaip būtų, nukreipti į viešumą, į asmenybės išorinį vaizdą, tai yra į tai, kaip atrodo žmogus, o ne į tai, koks jis yra. Vadinas, būdvardžio *asmeninė* vartosena bibliotekai apibrėžti, mano galva, atitinka Rusijos kultūroje susiformavusį vaizdinį, kad terminai *persona* ir *asmenybė* yra skirtingos reikšmės. Šiuos skirtingumus lemia Rusijos raidos istorinės-kultūrinės ir socialinės sąlygos, tai įtvirtinta ir kalbos praktikoje.

Remiantis vaizdiniu, kad *asmeninė* biblioteka visų pirma atspindi esmines, vidines žmogaus savybes, jo nepakartojamumą, individualumą, jo intelektualinį, emocinį, dvasinį gyvenimą, skirtą ne demonstruoti (neskaitant tik specialiųjų parodinių bei reprezentacinių bibliotekų), vis dėlto reikėtų, mano galva, pirmumą teikti terminui *asmeninė biblioteka*.

Todėl svarbu pažymėti, kad akcentavimas ypatingų, būtent šiam asmeniui būdingų bruožų, atsiskleidžiančių jo bibliotekoje, harmoningai dera su tuo kultūros produktų individualumo pažinimo būdu, kurio esmė, priešingai nei gamtos mokslų, – ne vienų ar kitų reiškinių aiškinimas, o jų supratimas įsiskverbiant į subjekto vidaus pasaulį ir užmezgant dialoginį kontaktą su juo. Asmeninė biblioteka užima išskirtinę vietą istorinių-kultūrinių šaltinių gretose, nes atskleidžia nematomą intelektualinį ir dvasinį žmogaus gyvenimą. Taigi apibrėžtis *asmeninė* didesniu mastu negu kitos atitinka pasaulio humanitarinio pažinimo ypatybes.

Kad vaizdas būtų išsamesnis, pažvelkime į dar vieną apibrėžtį, kuri dažnai vartojama kalbant apie asmenines bibliotekas, – *memorialinė biblioteka*. Būtina patikslinti šio žodžių derinio vartosenos ypatybes, nes *memorialinė biblioteka* dažnai vadinami visiškai skirtingi kultūros reiškiniai. Terminu *memorialinė biblioteka* reikšmė platesnė už asmeninės bibliotekos reikšmę, tiksliau, turi kitą atspalvį: ja suprantamas asmeninės bibliotekos virsmas rinkiniu, skirtu rinkėjo atminimui įamžinti. Toks rinkinys, be asmeninės bibliotekos, gali apimti įvairią medžiagą apie savininką ir jo biblioteką. Tai savotiškas pomirtinis asmeninio rinkinio gyvenimas, organizuojamas jau ne paties jo rinkėjo, o kitų žmonių jam atminti. Memorialinė gali būti ne tik asmeninė, bet ir visuomeninė biblioteka. Vienas iš raiškių šios rūšies reiškinų yra memorialinė G. V. Golicyno biblioteka Peterburge, jo šeimos sukurta kunigaikščio atminimui įamžinti. Ši privati biblioteka atvira visiems. Kitas pavyzdys – memorialinė A. A. Bloko biblioteka, įkurdinta viename iš Rusijos mokslų akademijos institutų. A. A. Bloko biblioteka nenustoję buvusi asmeninė biblioteka, tačiau išskyrimas į savarankišką saugyklą, naudojimo ir studijavimo ypatumai brėžia jos memorialines funkcijas. Memorialinis bibliotekos statusas reiškia, kad atkurta ne tik jos sudėtis, bet ir interjeras, išdėstymo ypatumai, tai yra bibliotekos specialaus saugojimo organizacija – biblioteka išsaugota memoriališkai nepakeista (pavyzdžiui, poeto ir menininko M. Voločino memorialinė biblioteka Koktebelėje). Memorialinė biblioteka dažniausiai atlieka muziejaus funkcijas. Labai paplito praktika įžymių kultūros veikėjų asmenines bibliotekas įtraukti į memorialinių muziejų kompleksų struktūrą.

Galima daryti kai kuriuos apibendrinimus. Taigi terminas *asmeninė biblioteka*, atspindėdamas vienos ar kitos rankraščių ir leidinių visumos priklausymo tam tikram asmeniui faktą, didesniu mastu negu visi kiti terminai atitinka tam tikro istorinio-kultūrinio reiškinio pobūdį. Žodžių junginys *asmeninis knygų rinkinys* praktiškai yra termino *asmeninė biblioteka* sinonimas, tačiau juo pabrėžiama bibliofilinė asmeninės bibliotekos kryptis. Sąvoka *knygų rinkinys* yra platesnė už sąvoką *knygų kolekcija*, nes į vieno rinkinio sudėtį gali įeiti keletas kolekcijų. Kažin ar turi pagrindą sinonimų statuso suteikimas

terminams *asmeninė biblioteka* ir *asmeninė knygų kolekcija*: pirmuoju atveju kalbama apie kolekciją kaip asmeninės bibliotekos, antruoju – apie kolekciją kaip visuomeninės bibliotekos fondų sudedamąją dalį.

Vartojant apibrėžti *personalinė* vietoje *asmeninė* tam tikro asmens bibliotekai pavadinti, prarandami tie prasmės atspalviai, kurie nepaprastai svarbūs asmeninės bibliotekos esmei suvokti. Tolesnis šios sampratos terminologinis apmąstymas neišvengiamai grindžia būtinybę nagrinėti asmeninių bibliotekų tipologiją.

Iš rusų kalbos vertė Klemensas Sinkevičius

Įteikta 2006 m. balandžio mėn.

LITERATŪRA

1. АКИЛИНА, Н. И. Сущностная природа библиотеки. *Библиотековедение*, 1994, № 5, с. 132–135.

2. БЕССОНОВА, Н. А. *Частные книжные коллекции в фондах библиотек Самаро-Симбирского региона* (в период с 30-х гг. XVIII в. – по 20-е гг. XX в.): автореферат диссертации кандидата педагогических наук. Самара, 2003. 18 с.

3. *Библиотека личная*. Iš *Книга*: энциклопедия. Москва, 1999, с. 84.

4. *Библиотечное дело*: терминологический словарь. 3-е изд., значит. перераб. и доп. Москва, 1997. 168 с.

5. БОДРИЙЯР, Ж. *Система вещей*. Москва, 1995. 172 с.

6. ГОРШКОВ, Ю. А. Личная библиотека как культурологическая проблема. Iš *Книга*. Москва, 2001, сб. 79, 334–336.

7. ГОСТ 7.0-99. Информационно-библиотечная деятельность, библиография: термины и определения. Iš *Стандарты по библиотечно-информационной деятельности*. Санкт-Петербург, 2003, с. 15–18.

8. ДАЛЬ, В. И. *Толковый словарь живого великорусского языка*. Москва, 1998, т. 2, стб. 2030.

9. *Домашняя библиотека* : [справочник]. Санкт-Петербург, 2002. 320 с. (Серия „Библиотека“).

10. КАУЛЕН, М. Е. Коллекция. Iš *Российская музейная энциклопедия*. Москва, 2001, т. 1, с. 278.

11. КАЧАЛИНА, В. В. Специальная коллекция и ее основные характеристики. *Библиография*, 2003, № 2, с. 55–65.

12. КЛЕЙНА, Л. С. «Человек дождя»: коллекционирование или природа человека. Iš *Музей в современной культуре*. Санкт-Петербург, 1997, с. 10–21.

13. Коллекция. Iš *Большой энциклопедический словарь*. Москва, 1997, с. 549.

14. Коллекция. Iš *Российский гуманитарный энциклопедический словарь*. Москва, 2002, т. 2, с. 22.

15. КОМИССАРОВА, Е. В. *Славянский фонд Библиотеки Российской Академии Наук: этапы формирования, структура, пути использования*: автореферат диссертации кандидата педагогических наук. Санкт-Петербург, 2000. 21 с.

16. Концепция библиотеки в современном российском библиотековедении. Из *Российское библиотековедение: XX век: направления развития, проблемы и итоги: опыт монографического исследования*. Москва, 2003, с. 167–185.
17. Круг чтения. Из *Библиотечное дело: терминологический словарь*. Москва, 1997, с. 61.
18. МОТУЛЬСКИЙ, Р. С. *Библиотека как социальный институт*. Минск, 2002. 374 с.
19. МОТУЛЬСКИЙ, Р. С. Еще один подход к типологии библиотек. *Научные и технические библиотеки*, 1990, № 10, с. 8–15.
20. МОТУЛЬСКИЙ, Р. С. *Общее библиотековедение: учебное пособие для вузов*. Москва, 2004. 223 с.
21. ОЖЕГОВ, С. И.; и ШВЕДОВА, Н. Ю. Толковый словарь русского языка. Москва, 1992. 1955 с.
22. ПЕТУСЕНКО, Т. В.; и ДЕМИОВА, М. И. Коллекция как феномен мира библиотек. Из *Мир гуманитарной культуры академика Д.С. Лихачева: международные Лихачевские научные чтения 23–24 мая 2002 г.* Санкт-Петербург, 2003, с. 108–111.
23. Положение о книжных памятниках Российской Федерации: Проект: [Электронный ресурс]. Из *Сайт Библиотеки ОБН РАН* <http://www.sevin.ru/library/projects.html> (11.08.2005).
24. СТЕПАНОВ, Ю. С. *Константы* : словарь русской культуры. Москва, 2000. 955 с.
25. СТОЛЯРОВ, Ю. Н. *Документный ресурс* : учебное пособие для студентов высших учебных заведений. Москва, 2001. 149 с.
26. СТОЛЯРОВ, Ю. Опыт классификации библиотек по логическим и системным требованиям. *Книга*. Москва, 1996, сб. 73, с. 63–89.
27. ТЕРЕШИН, В. И. Личная библиотека. Библиотека? *Библиотековедение*, 1997, № 5/6, с. 65–70.
28. ТЕРЕШИН, В. И. Личная библиотека как научная проблема библиотековедения. Из *Библиотековедение: вчера, сегодня, завтра: материал конференции*. Москва, 1996, с. 33–35.
29. *Терминологический словарь по библиотечному делу и смежным отраслям знания*. Москва, 1995. 268 с.
30. Федеральный закон «О библиотечном деле». *Библиотека*, 1995, № 3, с. 41–45.
31. ХОЛЛ, К. С.; и ГАРДНЕР, Л. *Теория личности*. Москва, 1999. 592 с.
32. Частные библиотеки. Из *Книговедение: энциклопедия-словарь*. Москва, 1981, с. 588.
33. ШАВЫРКИНА, Н. А. *Личная библиотека как социально-культурное явление* : автореферат диссертации доктора исторических наук. Москва, 2000. 44 с.
34. ШАВЫРКИНА, Н. А. *Личная библиотека: культурно-исторический анализ: монография*. Москва, 2000. 200 с.
35. *Buchersammlung*. Из *Lexikon des Bibliothekswesens*. Herausgeg. H. Kunze. Leipzig, 1969, S. 59.
36. *Harrod's librarian's glossary and reference book: directory of over 9600 terms, org., projects and acronyms in the areas of inform. Management*. Comp. by R. Prytherch. 9th ed. Gower, 2000. 692 p.
37. *Privatbibliothek*. Из *Lexikon des Bibliothekswesens*. Herausgeg. H. Kunze. Leipzig, 1969, S. 506.
38. REHM, Margarete. *Lexikon Buch. Bibliothek. Neue Medien*. München [etc.], 1991.
39. STUGES, P. Private libraries. Из *International Encyclopedia of Information and Library Science*. 2nd ed. by John Feather and P. Sturges. London and New York, 2003, p. 522–524.

**PERSONAL (LICHNAJA), PRIVATE (CHASTNAJA), INDIVIDUAL (PERSONAL'NAJA)?
DEFINING THE CONCEPT OF THE PERSONAL LIBRARY**

OLGA N. ILJINA

Abstract

This article presents a terminological analysis of the concept of the *personal library*. It notes the lack of precision and uniformity in the way the term is used in bibliographical studies and indicates how this phenomenon of the '*personal library*' is understood by Russian library scholars. In case is made for the view that the term '*personal (lichnaja) library*' better conveys the essential character of such libraries than concepts such as '*private (chastnaja) library*', '*family (semejnaja) library*'.

**ASMENINĖ, PERSONALINĖ, PRIVAČIOJI?
DĖL SAŲOKOS „ASMENINĖ BIBLIOTEKA“ APIBRĖŽTIES**

OLGA N. ILJINA

Santrauka

Šiame straipsnyje pateikiama asmeninės bibliotekos koncepcijos terminologinė analizė. Pabrėžiamas nepakankamai tiksliai ir vienodai šio termino vartoseną bibliotekų tyrimuose. Taip pat nurodoma, kaip *asmeninės bibliotekos* reiškinį supranta Rusijos bibliotekininkystės mokslininkai. Straipsnyje pateikiami argumentai, kad terminas *asmeninė biblioteka* geriau atskleidžia tokių bibliotekų esminius bruožus negu *privatiosios bibliotekos* ar *šeimos bibliotekos* koncepcijos.